

Redovisning av regeringsuppdrag

Uppdrag att bidra till att utveckla det brottsförebyggande arbetet

Specialpedagogiska skolmyndigheten 2025

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Inledning	2
1.1 Uppdrag	2
1.2 Bakgrund	2
2 SPSM:s bidrag i det brottsförebyggande arbetet	4
2.1 Pågående arbete och åtgärder som kan relateras till brottsförebyggande arbete	5
2.1.1 Specialpedagogiskt stöd	5
2.1.2 Huvudman för specialskolan	6
2.1.3 Administrativa åtgärder	8
2.2 Hur SPSM planerar att förstärka det brottsförebyggande arbetet	9
2.2.1 Specialpedagogiskt stöd	9
2.2.2 Huvudman för specialskolan	10
2.2.3 Administrativa åtgärder	10
3 Bedömning av SPSM:s brottsförebyggande ansvar	11
4 Avslutande ord	12
Referenser	13

Sammanfattning

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har i detta uppdrag undersökt sin verksamhet utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. En del av myndighetens verksamhet, såsom säkerhetsarbete i skolan, kan anses vara direkt brottsförebyggande, medan andra delar i verksamheten har andra syften men kan också anses ha en positiv brottsförebyggande effekt.

Redovisningen innehåller pågående och planerade åtgärder som SPSM kan bidra med i det brottsförebyggande arbetet. Åtgärderna beskrivs utifrån myndighetens ansvar för specialpedagogiskt stöd, som huvudman för specialskolan samt internt arbete i form av administrativa åtgärder.

SPSM bedömer att det i nuläget inte finns behov av att definiera eller förtydliga myndighetens brottsförebyggande ansvar. SPSM föreslår inga författningsändringar. SPSM planerar att utreda behovet av ändringar i instruktionen så att myndigheten kan ge stöd till fler utbildningsformer och andra aktörer.

Den viktigaste brottsförebyggande insatsen som skolan kan bidra med är att fullgöra sitt kärnuppdrag – att skapa en positiv skolanknytning, erbjuda undervisning av hög kvalitet som är anpassad till individens förutsättningar och behov. En fungerande och tillgänglig skola för alla är en förutsättning för ett långsiktigt brottsförebyggande arbete.

1 Inledning

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har i detta uppdrag undersökt sin verksamhet utifrån ett brottsförebyggande perspektiv. En del av myndighetens verksamhet, såsom säkerhetsarbete i skolan, kan anses vara direkt brottsförebyggande, medan andra delar i verksamheten har andra syften, men kan också anses ha en positiv brottsförebyggande effekt.

1.1 Uppdrag

I slutet av 2024 gav regeringen 24 myndigheter i uppdrag att bidra till att utveckla det brottsförebyggande arbetet (Justitiedepartementet, 2024). Varje myndighet ska, utifrån sina nuvarande uppgifter och förutsättningar, analysera vilka åtgärder den kan bidra med i det brottsförebyggande arbetet. Redovisningen ska innehålla:

- en redogörelse för vilka åtgärder myndigheten kan bidra med i det brottsförebyggande arbetet, både pågående och planerade,
- bedömning av om myndighetens brottsförebyggande ansvar behöver definieras eller förtydligas, samt i så fall föreslå hur det kan göras,
- redovisning av eventuella hinder i författningar för att vidta brottsförebyggande åtgärder, samt vid behov föreslå författningsändringar.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2025.

1.2 Bakgrund

Skolan är en av de mest centrala vardagsmiljöerna för barn och unga, men den är samtidigt en plats där utsatthet och brott förekommer. I Brottsförebyggande rådets skolundersökning (2024) uppger närmare hälften av eleverna i årskurs 9 att de har blivit utsatta för brott, ofta i skolmiljön. Ungefär lika många uppger att de själva begått någon form av brott. Enligt en rapport av Stiftelsen Friends (2024) uppger nästan hälften av eleverna att de har utsatts för kränkningar eller mobbning i skolan eller i digitala miljöer. Rapporten belyser att denna utsatthet ofta hänger samman med psykisk ohälsa, skolfrånvaro och högre risk att inte uppnå målen.

Barn och unga utsätts i högre grad för brott än vuxna, och konsekvenserna tenderar att vara både allvarigare och mer långvariga. Att bli utsatt för brott i barndomen ökar risken för psykisk ohälsa, försämrade skolresultat och senare kriminalitet (Brottsförebyggande rådet, 2023). Barn och unga med funktionsnedsättning löper ännu högre risk att drabbas. Enligt

Kunskapsguiden (2023) är risken inte bara högre för att utsättas för våld, utan också för att övergrepp ska upprepas eller orsaka allvarliga skador.

Myndigheten för delaktighet (MFD) redogör i sin rapport ”Brottsförebyggande arbete för barn och unga med funktionsnedsättning” (2025) att barn och unga med funktionsnedsättning som grupp är särskilt sårbar. De har sämre utfall inom flera kända riskfaktorer för normbrytande beteende¹ och kriminalitet, till exempel högre upplevd psykisk ohälsa, ökad risk för bristande skolprestationer, högre risk för problematiska kamratrelationer och i lägre utsträckning tillgång till en meningsfull och tillgänglig fritid. Särskilt sårbara är barn och unga med neuropsykiatriska och intellektuella funktionsnedsättningar. Svårigheterna uppstår ofta i samspelet mellan funktionsförmågan och miljön.

I MFD:s rapport beskriver aktörer inom rättsväsendet och skolor att kriminella gäng är medvetna om att barn med viss sårbarhet kan vara lättare att manipulera. Rapporten belyser även brister i samhällets insatser. Sena, otillräckliga eller felriktade stöd riskerar inte bara att utebli som skydd, utan kan i vissa fall fungera som riskfaktorer för normbrytande beteende. En misslyckad eller avbruten stödinsats kan dessutom förstärka upplevelsen av utanförskap och otrygghet.

Forskning visar att barn och unga sällan utvecklar normbrytande beteende på grund av en enskild orsak. Det är antalet riskfaktorer och samspelet mellan riskfaktorer och skyddsfaktorer som påverkar utvecklingen för en individ. Det går heller inte att fastställa orsakssamband mellan en specifik riskfaktor och normbrytande beteende hos en individ. En del av problembilden är att när kunskap saknas om orsaker till utmanande beteende, och hur det ska bemötas, kan det leda till att barnet eller eleven inte får möjlighet att utveckla exempelvis sociala förmågor. Ett felaktigt bemötande kan därmed bidra till att negativa sätt att agera förstärks i en ogynnsam utvecklingsspiral. Insatser för att bryta en negativ utveckling behöver därför ske i den unges sammanhang och på individuell nivå eftersom orsakerna till det normbrytande beteendet är olika (Andershed och Andershed, 2019).

Skolan spelar en avgörande roll i att skapa trygga, tillgängliga och stödjande miljöer som skyddar barn från att utsättas för eller begå brott. Sedan den 1

¹ Det handlar om alla beteenden som kan anses vara brottsliga, kriminella handlingar, men definitionen omfattar även beteenden som inte är formella lagöverträdelser utan snarare allvarliga regel- eller normbrott.

juli 2025 är skolans brottsförebyggande säkerhetsarbete särskilt reglerat i skollagen.

2 SPSM:s bidrag i det brottsförebyggande arbetet

Specialpedagogiska skolmyndigheten verkar för att alla barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö.

SPSM ser skolans främsta brottsförebyggande bidrag i det dagliga, långsiktiga och inkluderande arbetet. Mycket tyder på att personer med funktionsnedsättning inte enbart trivs sämre och mår sämre i skolan, utan också att de är överrepresenterade bland dem som inte klarar målen för utbildningen. Brist på tidigt och adekvat stöd, otillgängliga lärmiljöer och svag samverkan mellan aktörer försvårar skolans möjlighet att fungera som en trygg och skyddande miljö. När rätt stöd uteblir ökar risken för skolmisslyckanden, social utsatthet och att barn och unga dras in i destruktiva mönster. För att kunna skapa tillgängliga lärmiljöer och ge rätt stöd behöver huvudmän och personal på skolor ha förutsättningar för och kompetens om hur man anpassar lärmiljöer för barn och elever med funktionsnedsättning.

Som beskrevs i bakgrunden är barn och unga med funktionsnedsättning särskilt sårbara för risker när det gäller brott, antingen som brottsoffer eller som gärningsperson. SPSM kan bidra till det brottsförebyggande arbetet på olika sätt. Som huvudman för specialskolorna har myndigheten ett ansvar för att säkerställa en trygg, tillgänglig och pedagogiskt anpassad skolmiljö för barn och elever i specialskolan. När det gäller myndighetens stöd och råd stödjer SPSM andra huvudmän och yrkesgrupper i deras uppdrag. Genom att exempelvis erbjuda rådgivning eller tillhandahålla kompetensutveckling till de yrkesgrupper som arbetar direkt med barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning kan SPSM bidra till att fler får det stöd de behöver och bättre förutsättningar till en positiv skolanknytning. Det är av stor vikt att förstå den unika individens hela sammanhang och förutsättningar i relation till lärmiljön och vilket bemötande och stöd eleven behöver. För att säkerställa att stödet utgår från individens behov ska ett barn- och elevperspektiv genomsyra arbetet, där barnets röst beaktas och elevens erfarenheter och synpunkter tas tillvara.

2.1 Pågående arbete och åtgärder som kan relateras till brottsförebyggande arbete

I detta avsnitt redovisas pågående arbete och åtgärder som myndigheten bedömer ha brottsförebyggande effekter. Åtgärderna beskrivs utifrån myndighetens ansvar för specialpedagogiskt stöd, huvudman för specialskolan samt arbete inom myndigheten i form av administrativa åtgärder.

2.1.1 Specialpedagogiskt stöd

SPSM arbetar kontinuerligt med att utveckla stödet till skolväsendet i syfte att bidra till att skolmiljöer är tillgängliga, trygga och främjar lärande. Detta för att alla elever, oavsett funktionsnedsättning, ska få förutsättningar att nå målen för sin utbildning. Myndighetens stöd riktar sig till olika nivåer hos skolhuvudmannen med intentionen att arbeta proaktivt och förebyggande. Stödet ges på olika sätt, till exempel genom rådgivning, kompetensutveckling och genom att kommunicera forskning. Det kan även handla om att tillhandahålla läromedel för elever med vissa funktionsnedsättningar eller att fördela bidrag som syftar till att öka tillgängligheten för elever och studerande med funktionsnedsättning.

Stödet från SPSM anpassas i stor utsträckning efter mottagarens behov och utmaningar. Det kan till exempel handla om områden som skolfrånvaro, psykisk ohälsa och elevhälsoarbete – faktorer som har stor betydelse för att motverka utanförskap och förebygga normbrytande beteenden. En skola kan exempelvis vända sig till SPSM för att få råd och stöd i arbete med skolfrånvaro eller söka bidrag för att genomföra ett utvecklingsprojekt inom området.

SPSM samverkar även med andra myndigheter inom ramen för olika regeringsuppdrag och samarbeten som rör specialpedagogik och myndighetens målgrupper - barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning.

Nedan beskrivs pågående arbeten och åtgärder som myndigheten bedömer särskilt bidrar till det brottsförebyggande arbetet:

- **Kompetensutveckling och stöd:**

- Myndigheten tillhandahåller kompetensutvecklingsmaterial, såsom studiepaket NPF som ger professionella i skolan ett praktisknära stöd gällande bland annat utåtagerande beteenden.
- Pågående arbete för att stärka arbetet med att ge råd och stöd till huvudmän när det gäller elever med neuropsykiatriska

funktionsnedsättningar och omfattande frånvaro
(Utbildningsdepartementet, U2024/01394).

- **Läromedel som stärker elevers rättsmedvetenhet och samhällsförståelse:**
 - Myndigheten tillhandahåller läromedel på svenskt teckenspråk som stärker elevers kunskap om rättsväsendet.
 - Myndigheten utvecklar ett läromedel som riktar sig till elever i anpassad grundskola och syftar till att ge ökad förståelse för samhällets skyddsfunktioner. Planerad lansering är hösten 2025.
- **Samverkan som kan härledas till brottsförebyggande arbete:**
 - Myndigheten deltar i det myndighetsgemensamma arbetet inom SAMS – Samverkan för placerade barn och ungas kontinuerliga skolgång. Myndigheten har också medverkat i framtagandet av stöd till professionella inom socialtjänst och skola.
 - Myndigheten bidrar med specialpedagogisk kompetens i olika typer av samverkan som kan härledas till brottsförebyggande arbete bland annat i samverkan med Arbetsmiljöverket gällande hot och våld i skolan och med Kriminalvården kring förberedandet av ett eventuellt inrättande av barn och ungdomsenheter.
 - Myndigheten bidrar med specialpedagogisk kompetens i ett myndighetsgemensamt nätverk för aktörer som bidrar till etablering av unga som varken arbetar eller studerar.

2.1.2 Huvudman för specialskolan

SPSM är huvudman för specialskolan, med tio skolenheter på sex orter i Sverige. Specialskolan är till för elever som är döva, har hörselnedsättning, grav språkstörning, dövblindhet eller synnedsättning i kombination med flera funktionsnedsättningar. År 2024 gick cirka 800 elever i specialskolan.

Specialskolan ska tillgodose elevers behov av utbildning när grundskolan eller anpassade grundskolan inte räcker till. Specialskolorna arbetar systematiskt med att stödja varje elevs kunskapsmässiga och sociala utveckling, anpassat efter varje elevs behov. Arbetet sker i små elevgrupper med hög personaltäthet, i miljöer som är anpassade efter elevernas behov. Skolorna arbetar aktivt med trygga och närvarande vuxna och har ett väl utvecklat elevhälsoarbete med god tillgång till olika kompetenser.

Samtliga specialskolor arbetar i enlighet med UNICEF:s modell
Rättighetsbaserad skola där hela skolans arbete tar sin utgångspunkt i FN:s

konvention om barnets rättigheter och i myndighetens fall även konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Åtta av tio specialskolor har elevboende för elever som behöver bo hemifrån under skolgången. Boendena är anpassade efter elevernas behov och ålder och erbjuder en trygg och strukturerad vardag som stödjer elevernas skolgång, sociala utveckling och välmående.

Nedan beskrivs åtgärder inom trygghet och säkerhet som särskilt bidrar i det brottsförebyggande arbetet:

- **Elevuppföljning och regelbunden samverkan:**

- Årliga enkäter om trygghet, trivsel och delaktighet i skolan, på fritidshemmet och i boendet. Resultaten används som underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet på varje enhet.
- Hälso- och trygghetssamtal mellan elev och elevhälsa genomförs årligen.
- Årliga trygghetsvandringar tillsammans med elever för att undersöka trygga respektive otrygga områden och situationer i syfte att förbättra skolmiljön.
- Regelbunden samverkan mellan boende, skola, elevhälsa, vårdnadshavare och vid behov socialtjänst.

- **Elevboende:**

- Gemensamma och individuella aktiviteter erbjuds för att främja boendeelevs fritid.
- Samtliga boenden bemannas av boendehandledare som har i uppgift att skapa trygghet, möta varje elevs utveckling och behov samt ha en nära samverkan med vårdnadshavare och skola.

- **Förebyggande arbete mot kränkningar, ohälsa och ANTDS:**

- Rutiner finns för att förebygga och hantera kränkningar, psykisk ohälsa, hot och våld, samt vägledning för närvaro och skolplikt.
- Rutiner finns för att upprätthålla en alkohol- och drogfri miljö. Skolorna bedriver även förebyggande arbete kopplat till användning och skador av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar (ANDTS).

- **Stärkt krisberedskap och skolsäkerhet:**

- En översyn av krisorganisation och krisplaner har genomförts för att säkerställa en effektiv krisorganisation.
- Ett årshjul har upprättats för skolsäkerhetsarbetet och skolsäkerhetsvandringar införs under 2025 på samtliga skolor.
- Utbildade koordinatörer för skolsäkerhet har införts på samtliga skolor för att ge stöd till skolledningen i säkerhetsarbete.

- Åtgärder för fysisk säkerhet, såsom passersystem och trygghetsfrämjande lokalutformning. Myndigheten ser även över behovet av kameraövervakning.
- De flesta skolorna är låsta under dagtid för att förhindra att obehöriga får tillträde. På vissa skolor har man även en paniklåsningsfunktion som säkerställer att skalskyddet snabbt kan låsas.
- Specifikt säkerhetsarbete kopplat till skolor där lokaler och ytor delas med andra skolor. Samverkan kring fysisk säkerhet och trygghetsarbete.
- Personalen vid skolorna utbildas och arbetar med säkerhetskultur, bland annat utbildning inom krisberedskap, in- och utrymning vid hot och våld.

2.1.3 Administrativa åtgärder

Nedan beskrivs administrativa åtgärder som syftar till att säkerställa rättssäkra processer, vilket även bidrar i det brottsförebyggande arbetet:

- **Motverka felaktiga utbetalningar:** Myndigheten hade under 2024 i uppdrag att stärka sina åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar av stöd till oseriösa eller kriminella aktörer (Utbildningsdepartementet, U2024/01394). Utifrån det uppdraget gjordes det en riskanalys avseende felaktiga utbetalningar av samtliga bidrag. För att motverka felaktiga utbetalningar av stöd till oseriösa eller kriminella aktörer genomför myndigheten stickprovskontroller. SPSM har även förtydligat informationen till bidragsmottagare.
- **Säkra inköp:** Samtliga inköp sker via en central inköpsfunktion. Myndigheten använder en kreditupplysningstjänst för att undvika inköp från tveksamma leverantörer. Myndighetens inköpare följer Ekobrottsmyndighetens checklista för att undvika oseriösa leverantörer. Vissa inköpare har genomgått särskild utbildning i att identifiera tecken på oseriösa leverantörer. När det gäller inköp kopplat till elevnära situationer inkluderar upphandlingarna krav på utdrag från belastningsregistret för de individer som utför tjänsterna.
- **Trygga rekryteringar:** I samtliga rekryteringar begär myndigheten utdrag ur belastningsregistret innan beslut om anställning fattas.
- **Stärkt informationssäkerhetsarbete:** Myndigheten har ett ledningssystem för informationssäkerhet och dataskydd och arbetar systematiskt med informationssäkerhet i verksamheten och inom myndighetens systemförvaltning och driftsmiljö. Myndigheten har nyligen genomfört ett utvecklingsarbete gällande

informationssäkerhet utifrån kraven från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Som en del i uppföljningsarbetet genomförs Cybersäkerhetskollen årligen. För att begränsa risken för cyberangrepp har myndigheten genomfört utbildningsinsatser för samtliga medarbetare.

2.2 Hur SPSM planerar att förstärka det brottsförebyggande arbetet

I detta avsnitt beskrivs de åtgärder som myndigheten planerar att vidta inom ekonomiska ramar och befintligt uppdrag. Åtgärderna beskrivs utifrån myndighetens ansvar för specialpedagogiskt stöd, huvudman för specialskolan samt inom myndigheten i form av administrativa åtgärder.

2.2.1 Specialpedagogiskt stöd

För att stärka myndighetens arbete med specialpedagogiskt stöd som kan bidra i brottsförebyggande arbete planeras följande åtgärder:

- **Tydligare kommunikation om myndighetens stöd:** Utveckla kommunikationen av det specialpedagogiska stödet, med särskilt fokus på att:
 - Tydliggöra att SPSM:s stöd kan bidra till positiva brottsförebyggande effekter.
 - Förtydliga vilka som kan ta del av myndighetens stöd, till exempel gällande utbildning inom särskilda ungdomshem och fritidshem.
- **Ökad träffsäkerhet i stödet:** Undersöka hur myndigheten kan rikta stödet, så att stödet i högre grad når professionella som arbetar med barn och unga där behoven är stora.
- **Förstärkt strategisk samverkan:** Utveckla och stärka myndighetens strategiska samverkan på både nationell och lokal nivå. Syftet är att bidra med kunskap om pedagogiska konsekvenser för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning, samt tydliggöra vilket stöd myndigheten kan erbjuda.
- **Bedömning av stöd till andra utbildningsformer och samhällsaktörer:** Utredda och eventuellt föreslå till Utbildningsdepartementet om myndigheten bör ge specialpedagogiskt stöd till ytterligare utbildningsformer och andra aktörer.

2.2.2 Huvudman för specialskolan

För att stärka det brottsförebyggande arbetet inom specialskolorna planerar myndigheten att genomföra följande åtgärder:

- **Anpassning till ny lagstiftning om säkerhet i skolan:** Myndigheten kommer att genomföra nödvändiga förändringar utifrån ny lagstiftning för ökad säkerhet i skolan. Bland annat ska åtgärder vidtas för att förhindra att obehöriga tar sig in medan undervisning eller annan verksamhet pågår och en gemensam mall för beredskapsplan kommer att tas fram.
- **Utökat arbete med låsning av skalskydd och paniklåsning:** Arbetet med säker fysisk miljö förstärks genom att fler skolor får funktioner för låsning av skalskydd och paniklåsning.
- **Lägesbild av brottsområden och behov av åtgärder:** Ta fram en lägesbild över eventuella brottsområden som skola, fritidshem och elevboende kan behöva arbeta med. Utifrån lägesbilden ska myndigheten bedöma om det finns behov av åtgärder, och i så fall vilka.
- **Utveckla samverkan lokalt och mellan specialskolorna:** Stärka samverkan på lokal nivå för att bidra och ta del av kommunernas brottsförebyggande arbete. Samtidigt utveckla den interna samverkan mellan specialskolorna, i syfte att dela erfarenheter och kunskap inom trygghetsarbete.
- **Kompetensutveckling:** Kompetensutveckling för rektorerna gällande det pedagogiska ledarskapet och elevhälsan. SPSM undersöker också behovet av kompetensutveckling för övrig personal, med fokus på frågor som rör trygghet och brottsförebyggande arbete.
- **Anpassning till förändring i läroplan om respekt för att följa samhällets lagar och regler:** Myndigheten kommer att genomföra nödvändiga förändringar utifrån tillägg i läroplanen om att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas.

2.2.3 Administrativa åtgärder

För att stärka det brottsförebyggande arbetet inom administrativa åtgärder planerar myndigheten att genomföra följande åtgärder:

- **Utveckla avtalsuppföljningen:** Den centrala inköpsfunktionen inför en utvecklad avtalsuppföljning i syfte att stärka kontrollen av korrekta betalningar, leveranser och leverantörskontakter.

- **Stärkt rekryteringsfunktion:** En central rekryteringsfunktion införs som en del av verksamhetsstödet. Det skapar bättre förutsättningar för att genomföra likvärdiga och säkra kontroller.
- **Systematiskt informationssäkerhetsarbete:** Myndigheten arbetar löpande med att identifiera säkerhetsrisker och genomföra säkerhetsåtgärder samt planerar in nödvändiga åtgärder för att möta upp kommande författningskrav kopplat till NIS2-direktivet.

3 Bedömning av SPSM:s brottsförebyggande ansvar

SPSM bedömer att det i nuläget inte finns behov av att definiera eller förtydliga myndighetens brottsförebyggande ansvar. SPSM anser att myndigheten redan idag bidrar i det brottsförebyggande arbetet, även om det huvudsakliga uppdraget handlar om att verka för en likvärdig och tillgänglig utbildning för barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning.

SPSM ser inga hinder i nuvarande författningar som begränsar myndighetens möjligheter att förstärka arbetet med koppling till brottsförebyggande åtgärder inom ramen för sitt nuvarande uppdrag. Däremot finns det vissa begränsningar i instruktionen när det gäller till vilka aktörer och verksamheter myndigheten får lämna stöd.

En begränsning är att SPSM:s instruktion i dagsläget avgränsar det specialpedagogiska stödet till skolhuvudmän inom vissa utbildningsformer. Det innebär att andra viktiga aktörer, och vissa utbildningsformer inte kan ta del av myndighetens expertstöd. I myndighetens planerade åtgärder ingår att utreda och eventuellt föreslå om myndigheten bör och kan ge stöd till fler utbildningsformer och vid behov till andra aktörer. SPSM ser bland annat behov av att följa utvecklingen av förslaget i utredningen SOU 2023:44 som kan göra det möjligt för Kriminalvården att bedriva skolverksamhet för barn och unga i anstalt. Om förslaget genomförs behöver myndighetens instruktion ses över.

SPSM har i tidigare hemställan till regeringen under 2024 (1 STY-2024/287) föreslagit en ändring i myndighetens instruktion som innebär att SPSM får i uppdrag att även ge specialpedagogiskt stöd till folkhögskolor och yrkeshögskolor. Myndigheten anser fortsatt att detta är en viktig förändring för att stärka tillgängligheten och likvärdigheten inom fler utbildningsformer.

4 Avslutande ord

Tillgång till en likvärdig utbildning i en trygg och tillgänglig lärmiljö är en grundläggande rättighet. Mycket tyder på att barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning inte i tillräcklig utsträckning får det stöd de har rätt till. Det finns indikationer på att denna grupp är överrepresenterad bland dem som inte når utbildningens mål, vilket i sin tur riskerar att leda till ökad utsatthet.

Den viktigaste brottsförebyggande insatsen som skolan kan bidra med är att fullgöra sitt kärnuppdrag – att skapa en positiv skolanknytning och erbjuda undervisning av hög kvalitet anpassad till individens förutsättningar och behov i en trygg och tillgänglig miljö. För att det ska vara möjligt krävs tillgång till behöriga lärare och resurser som möjliggör ett tidigt och individuellt anpassat stöd. SPSM har där en viktig roll i att bidra med myndighetens expertkompetens.

Avslutningsvis vill myndigheten uppmärksamma att alla barn och unga har rätt till utbildning. Denna rätt behöver säkerställas såväl formellt som praktiskt, oberoende av den unges livssituation. För att det brottsförebyggande arbetet på lång sikt ska vara verkningsfullt krävs en fungerande och tillgänglig skola för alla.

Referenser

Andershed A-K och Andershed H. (2019). *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken*. Örebro universitet. <https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:1372592/FULLTEXT01.pdf>

Brottsförebyggande rådet. (2023). *Polisanmälda brott mot barn i åldern 7-15år*. <https://bra.se/amnen/brott-mot-barn#h-Rapporter>

Brottsförebyggande rådet. (2024). *Skolundersökningen om brott 2023*. <https://bra.se/statistik/statistik-fran-enkatundersokningar/skolundersokningen-om-brott>

Justitiedepartementet (2024). *Uppdrag att bidra till att utveckla det brottsförebyggande arbetet*. Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2024/12/uppdrag-att-bidra-till-att-utveckla-det-brottsforebyggande-arbetet/>

Kunskapsguiden. (2023). *Om våld mot barn med funktionsnedsättning*. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/funktionshinder/vald-mot-barn-med-funktionsnedsattning/om-vald-mot-barn-med-funktionsnedsattning/>

Myndigheten för delaktighet. (2025). *Brottsförebyggande arbete för barn och unga med funktionsnedsättning*. <https://www.mfd.se/contentassets/0047d9992bb241ecb126384330f5aa8b/brottsforebyggande-arbete-for-barn-och-unga-med-funktionsnedsattning.pdf>

SOU 2023:44. *En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/08/sou-202344/>

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2024). 1 STY-2024/287. *Förslag till ändringar i förordning (2011:130) med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten*.

Stiftelsen Friends. (2024). *Friendsrapporten 2024, Mobbing och skolprestation*. <https://friends.se/report/friendsrapporten-2024/>

Utbildningsdepartementet. (U2024/01394). *Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten*. <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24530>